

MONITOR ASEAN

LISTOPAD 2017

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie. Monitor opracował Mateusz Chatys – młodszy analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR ASEAN

LISTOPAD 2017

I. STOSUNKI CHINY-ASEAN

31 października: zostały przeprowadzone wspólne manewry ratunkowe na morzu u wybrzeży południowo-wschodniej prowincji Guangdong przez Chiny i państwa ASEAN. Były to największe do tej pory ćwiczenia, w których wzięło udział ponad tysiąc ratowników na 20 statkach, przy wsparciu trzech helikopterów z takich państw jak Chiny, Tajlandia, Filipiny, Kambodża, Birma, Laos i Brunei. Scenariusz ćwiczeń zakładał kolizję pomiędzy chińskim statkiem pasażerskim i kambodżańskim statkiem towarowym na wodach w pobliżu miasta Zhanjiang, w wyniku której należało uratować pasażerów znajdujących się w wodzie i zabezpieczyć płonący ładunek. Zhuang Zeping, zastępca dyrektora morskiego centrum poszukiwawczo-ratowniczego w prowincji Guangdong stwierdził, że w przypadku międzynarodowych katastrof morskich współpraca między państwami może okazać się kluczowym czynnikiem mającym wpływ na zmniejszenie strat materialnych i ofiar w ludziach. Natomiast He Xiangqi, będący urzędnikiem departamentu spraw granicznych i oceanicznych chińskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych powiedział, że współpraca w zakresie ratownictwa morskiego między Chinami a krajami ASEAN może przyczynić się do ogólnej poprawy bezpieczeństwa oraz zdolności ratunkowych na Morzu Południowochińskim.

1 listopada: Kambodża chce w ramach realizacji inicjatywy „Pasa i Szlaku” przyspieszyć rozbudowę infrastruktury turystycznej. Na spotkaniu poświęconemu strategii „China-Ready” w Phnom Penh minister turystyki Kambodży Thong Khon zakomunikował, że w pełni popiera chińską inicjatywę ogłoszoną w 2013 roku, ponieważ dzięki niej będzie możliwy rozwój gospodarczy wszystkich państw regionu. Z racji tego, że turystyka jest jedną z głównych gałęzi gospodarki państwa, dlatego projekt „China-Ready”, polegający na zwiększeniu ilości chińskich turystów odwiedzających Kambodżę jest niezwykle istotny dla ogólnego rozwoju kraju. Thong Khon wyraził nadzieję, że dzięki środkom finansowym zgromadzonym przez Azjatycki Bank In-

CHRL ZWIĘKSZA SWOJĄ AKTYW- NOŚĆ POLI- TYCZNĄ W REGIONIE

Pekin coraz częściej zabiera głos w sprawie kwestii spornych mających miejsce w Azji. Widać to na podstawie konfliktu związanego z mniejszością Rohingya, między Birmą i Bangladeszem. Chiny proponowały sposób w jaki ten spór powinien zostać zażegnany. Ponadto poparły działania Kambodży, które doprowadziły do rozwiązania największej partii opozycyjnej.

westycji Infrastrukturalnych oraz rząd Chin, a także za pośrednictwem Funduszu Jedwabnego Szlaku, Kambodża otrzyma wsparcie na budowę niezbędnej infrastruktury, głównie nowych dróg i portów lotniczych, oraz rozwój sprzętu i technologii. Chiński ambasador w Kambodży Xiong Bo powiedział, że turystyka jest jednym z priorytetowych sektorów współpracy między Chinami i Kambodżą w ramach inicjatywy „Pasa i Szlaku”. Ponadto zapewnił, że Chiny nadal będą wspierać rozwój turystyki Kambodży, czego dowodem będzie otwarcie nowego konsulatu w północno-zachodniej prowincji Siem Reap, gdzie znajdują się pozostałości po dawnej siedzibie Imperium Khmerskiego, Angkoru.

2 listopada: została podpisana umowa pomiędzy chińską firmą China Communications Construction Company (CCCC) i malezyjskimi partnerami dotycząca wspólnego programu szkoleniowego dla personelu pracującego w firmach z branży kolejowej w celu rozwoju tego rodzaju transportu w Malezji. Program jest finansowany przez chińską firmę i współorganizowany przez Malaysia Rail Link Company i Universiti Malaysia Pahang. Ma on na celu wyszkolenie wykwalifikowanych pracowników, którzy docelowo mają znaleźć zatrudnienie przy obsłudze linii kolejowej East Coast Rail Link (ECRL), co przyczyni się do dynamicznego rozwoju transportu kolejowego w kraju. ECRL będzie całkowicie elektryczną linią kolejową o długości 688 km, która połączy mniej rozwinięte obszary państwa położone na wschodnie półwyspu z tymi bardziej rozwiniętymi. Pociągi pasażerskie będą się po niej poruszały z prędkością 160km/h, natomiast towarowe z prędkością 80 km/h. Jest ona budowana przez chińską firmę CCCC za kwotę 13,1 mld USD, a ukończenie prac jest przewidziane na rok 2024. Darwis Abdul Razak, który jest dyrektorem generalnym Malaysia Rail Link Company, do której będzie należała ta nowoczesna linia kolejowa, stwierdził, że program szkoleniowy wykształci ponad 3600 nowych pracowników od 2017 do 2020 roku. Natomiast sam program został zaprojektowany przez dwie chińskie uczelnie, Beijing Jiaotong University and Southwest Jiaotong University, które już od lat współpracują z CCCC w dziedzinie technologii kolejowych.

3 listopada: wzmocnienie współpracy w ramach rynków kapitałowych pomiędzy Chinami i Singapurem. Władze monetarne Singapuru (MAS) oraz Chińska Komisja Regulacji Papierów Wartościowych (CSRC) ogłosiły w piątek, że jeszcze bardziej wzmocnią współpracę w zakresie nadzoru i uproszczenia niektórych procedur związanych z rozwojem rynków kapitałowych. To już drugie spotkanie tych instytucji, tym razem uzgodniono kwestie związane regulacjami na rynkach finansowych, ramy nadzorowania oraz sposoby zarządzania funduszami, a także metody usprawnienia mechanizmów wymiany informacji dotyczących produktów pochodnych. Ponadto przeanalizowano możliwości współpracy umożliwiające rozwój rynków kapitałowych obu państw. Organy te zgodziły się na inicjatywy mające na celu wspieranie umieszczenia kwalifikujących się chińskich przedsiębiorstw w Singapurze i zbadanie możliwości wzajemnego wykorzystywania programów zbiorowego inwestowania. Zarówno MAS jak i CSRC doszły do porozumienia w kwestii wymiany pracowników między instytucjami, aby usprawnić przepływ informacji i wymianę doświadczeń.

3 listopada: rozszerzenie handlu rolnego między Chinami i Malezją. Do takich konkluzji doszli uczestnicy forum rolniczego, który odbył się w mieście Qinzhou, położonym w regionie auto-

nomicznym Guangxi. Quaza Nizamuddin, który jest malezyjskim urzędnikiem w Ministerstwie Rolnictwa i Przemysłu Rolnego zakomunikował, że Malezja jest zainteresowana zwiększeniem sprzedaży do Chin między innymi takich produktów jak jadalne ptasie gniazda, owoce morza i owoce takie jak durian czy pitaja. Współpraca między państwami od ośmiu lat utrzymuje się na znakomitym poziomie. Chiny od 2009 roku są największym partnerem handlowym Malezji, co zaowocowało utworzeniem bliźniaczych parków przemysłowych. Jeden został założony w 2012 roku w Qinzhou, natomiast drugi w 2013 roku w Kuantan. Przedstawiciel chińskiego parku przemysłowego Gao Pu potwierdził, że obie strony wspólnie pracują nad rozwojem kilku gałęzi przemysłu związanych z pozyskiwaniem ptasich gniazd i chińską medycyną. Piątkowe forum zgromadziło ponad 200 biznesmenów z różnych branż, którzy wspólnie prowadzili dyskusję nad tym w jaki sposób rozwijać współpracę gospodarczą i handel w ramach inicjatywy „Pasa i Drogi”.

7 listopada: w Pekinie odbyło się spotkanie przedstawicieli chińskiej i filipińskiej straży przybrzeżnej. Było to pierwsze posiedzenie, założonego w lutym tego roku, Wspólnego Komitetu Straży Przybrzeżnej ds. Współpracy Morskiej, którego celem była wymiana doświadczeń oraz pomysłów związanych z ochroną i nadzorem obszarów morskich. Spotkanie było jednocześnie realizacją postanowień memorandum porozumienia między tymi jednostkami, podpisanego 20 października ubiegłego roku, podczas spotkania Xi Jinpinga i Rodrigo Duterte. Na posiedzeniu komitetu obie strony uzgodniły, że rozwijanie przyjaznych stosunków oraz współpracy pomiędzy strażami przybrzeżnymi może pozytywnie wpłynąć na zdolności zapewnienia bezpieczeństwa i porządku na morzu w tym regionie, a także jest zgodne ze strategicznymi interesami obu państw. Strony zgodziły się skoncentrować na współpracy, polegającej na wymianie informacji, przeciwdziałaniu transgranicznym przestępstwom morskim, kontroli przepływu narkotyków oraz realizacji akcji ratunkowych i poszukiwawczych na morzu. Uzgodniono również, że zostaną przeprowadzone wspólne ćwiczenia w pierwszej połowie przyszłego roku, mające na celu wymianę doświadczeń i usprawnienie współpracy. Do drugiego spotkania komitetu dojdzie w prowincji Guangdong w południowych Chinach w pierwszej połowie 2018 roku.

8 listopada: zakaz budowy chat na spornym terytorium na Morzu Południowochińskim wydany przez prezydenta Filipin. W odpowiedzi na protest składane w sierpniu tego roku ze strony Pekinu w sprawie budowy przez filipińskie wojsko schronień dla rybaków na mieliźnie w obrębie wyspy Thitu, będącej częścią archipelagu Spratly i nazywanej przez Filipińczyków Pag-Asa, do której roszczą sobie prawa. Sekretarz obrony Filipin, Delfin Lorenzana, wydał oświadczenie, iż siły zbrojne zostały oddelegowane w tamten rejon, aby zadbać o warunki mieszkalne rybaków będących obywatelami Filipin. Rodrigo Duterte doszedł do wniosku, że nie należy prowokować strony chińskiej, zwłaszcza w obliczu wsparcia jakie zostało udzielone w ostatnim czasie przez Chińczyków. Obie strony zgodziły się, że w celu uniknięcia kolejnych nieporozumień należy wypracować wspólne stanowisko w sprawie obszarów morskich i terenów spornych. Do pierwszego tego rodzaju spotkania pomiędzy stronami doszło już w lutym tego roku. Ponadto w najbliższym czasie zostanie opracowany kodeks postępowania, który ma zapewnić zwiększenie bezpieczeństwa i stabilności na Morzu Południowochińskim.

10 listopada: bilateralna wymiana handlowa między Chinami i Birmą osiągnęła ponad 5 mld USD. Według doniesień Global New Light of Myanmar handel między Chinami i Birmą w pierwszej połowie roku fiskalnego 2017-2018 osiągnęła rekordową sumę 5,5 mld USD. Z doniesień Ministerstwa Handlu wynika, że eksport do Chin osiągnął wartość 2,46 mld USD, natomiast import został wyceniony na 3 mld USD. Wymiana towarów odbywa się przez punkty graniczne znajdujące się w Muse, Lweje, Kanpikete, Chinshwehaw i Kengtung. W poprzednim roku fiskalnym łączna wymiana handlowa między tymi państwami wyniosła 10,7 mld USD. Do głównych produktów eksportowych Birmy należą ryż, groch, sezam, kukurydza, suszone liście herbaty, ryby i owoce morza, guma, minerały i produkty pochodzenia zwierzęcego. Natomiast z Chin najczęściej sprowadzane są maszyny, urządzenia elektroniczne i plastik.

10-11 listopada: Xi Jinping bierze udział w 25 Szczycie APEC (25th Asia-Pacific Economic Cooperation Economic Leaders' Meeting) w Wietnamie. Zaraz po przyjęciu prezydenta Stanów Zjednoczonych w Pekinie, prezydent ChRL bierze udział w kolejnym bardzo ważnym wydarzeniu z politycznego punktu widzenia. Ponadto jest to pierwsze tego rodzaju wielostronne spotkanie po XIX Zjeździe Komunistycznej Partii Chin, po którym prezydent Xi jeszcze bardziej skonsolidował swoją władzę. Wygłosił on między innymi przemówienie pod tytułem „Wykorzystanie szans związanych z transformacją światowej gospodarki światowej i dążenie do większego rozwoju w regionie Azji i Pacyfiku” podczas szczytu biznesmenów z regionu Azji i Pacyfiku, a także wykorzystał tą okazję, aby przedyskutować z uczestnikami tematy związane z wyzwaniem stojącymi przed światową gospodarką. Wśród nich znalazły się kwestie związane z mechanizmami, które mogą się przyczynić do dalszego rozwoju gospodarczego, a także metody umożliwiające ograniczenie ubóstwa czy problem zanieczyszczenia środowiska i sposoby jego redukcji. Podczas drugiego dnia szczytu Xi Jinping odbył wiele bilateralnych spotkań z przedstawicielami państw członkowskich APEC, podczas których podkreślał rolę innowacyjności jako kluczowego czynnika umożliwiającego dalszy rozwój oraz umów o wolnym handlu. Zwrócił również uwagę, podczas swojego drugiego wystąpienia zatytułowanego „Tworzenie nowego rozdziału wzajemnych korzyści dla współpracy regionu Azji i Pacyfiku” na to, iż powinno się wykorzystać platformę jaką jest APEC do wspierania multilateralnej współpracy handlowej.

13 listopada: premier Chin bierze udział w 20 szczycie Chiny-ASEAN w Manili. Dzień wcześniej Li Keqiang rozpoczął swój pięciodniowy pobyt w stolicy Filipin, podczas którego weźmie udział w serii spotkań z innymi przywódcami państw azjatyckich. Jako pierwszy odbył się 20 szczyt Chiny-ASEAN, gdzie prowadzono dyskusje dotyczące wizji strategicznego partnerstwa pomiędzy ChRL i państwami Stowarzyszenia Narodów Azji-Południowoschodniej obejmującej okres aż do roku 2030. Jej głównym założeniem jest zastąpienie planu współpracy „2+7”, zaproponowanego przez Li Keqiang na spotkaniu liderów państw ASEAN w 2013 roku w Brunei na formułę „3+X”. Pierwsza koncepcja opierała się na konsensusie politycznym dotyczącym wzmocnienia strategicznego zaufania i promocji współpracy ekonomicznej opartej na siedmiu obszarach, wśród których znajdowały się ułatwienia z zakresu handlu, połączeń i bezpieczeństwa. Nowy plan oparty jest na trzech filarach, a mianowicie bezpieczeństwie politycznym, wymianie gospodarczej i handlu oraz wymianie międzyludzkiej. Z kolei „X” pełni funkcję

niewiadomej, ponieważ współpraca Chiny-ASEAN ma obejmować wiele różnych obszarów trudnych do zdefiniowania. Ponadto zapowiedziano prace nad opracowaniem Kodeksu Postępowania (Code of Conduct) w sprawie Morza Południowochińskiego. Strona chińska ma nadzieję, że zostanie szybko sformułowany i zaakceptowany przez wszystkie strony, dzięki czemu będzie gwarantem pokoju oraz stabilnej sytuacji w regionie. Premier Li zaznaczył również, że zależy mu, aby wszelkiego rodzaju spory terytorialne zostały rozwiązane na drodze pokojowych negocjacji pomiędzy zainteresowanymi stronami. Wszyscy uczestnicy szczytu zgodzili się, że należy kontynuować współpracę w ramach chińskiej inicjatywy „Pasa i Drogi”, a także połączyć jej realizację z „Master Plan on ASEAN Connectivity 2025”, co przyczyni się do pogłębienia wszechstronnej współpracy w takich dziedzinach jak handel, finanse, infrastruktura i wiele innych. Niewątpliwie ważnym tematem było bezpieczeństwo, dlatego strony zobowiązały się do kontynuacji wzajemnych wizyt wysokich przedstawicieli rządowych, oraz wspólnej walki z przestępczością transgraniczną, terroryzmem i cyberprzestępczością. Zwieńczeniem szczytu było podpisanie szeregu wspólnych oświadczeń poświęconych współpracy w zakresie wzajemnych połączeń infrastrukturalnych, wzmocnieniu kompleksowej i skutecznej współpracy antykorupcyjnej, wspólnej deklaracji w sprawie wybrzeża Morza Południowochińskiego na następną dekadę i deklaracji środowiskowej w dziedzinie gospodarki morskiej (2017-2027).

13 listopada: pierwsza od 11 lat wizyta prezydenta ChRL w Laosie. Xi Jinping przyleciał do Laosu z Wietnamu gdzie również odbył spotkania z najważniejszymi przedstawicielami rządu. Jego samolot wylądował na lotnisku w Wientian, gdzie od razy wygłosił przemowę, w której pozdrowił mieszkańców Laosu i przedstawicieli Laotańskiej Partii Ludowo-Rewolucyjnej. Oczywiście podkreślił również fakt, że zarówno Chiny jak i Laos to państwa socjalistyczne, gdzie władzę sprawuje Partia Komunistyczna, ale są również sąsiadami i dobrymi przyjaciółmi. Zwrócił też uwagę na długą historię stosunków dyplomatycznych między państwami, bowiem 56 lat temu nawiązano pierwsze oficjalne kontakty. Xi Jinping odbył rozmowę z prezydentem Laosu Bounnhang Vorachit, a także spotkał się z premierem Thongloun Sisoulith oraz Przewodniczącą Zgromadzenia Narodowego Laosu Pany Yathotou. Ostatnie spotkanie zaowocowało przede wszystkim porozumieniem w sprawie zwiększenia wymiany doświadczeń związanych z legislacją pomiędzy Zgromadzeniem Narodowym Laosu a Ogólnochińskim Zgromadzeniem Przedstawicieli Ludowych. Obie strony zgodziły się, że muszą kontynuować współpracę opartą na wzajemnym zaufaniu i wymianie doświadczeń między innymi poprzez różnego rodzaju spotkania przedstawicieli na wysokim szczeblu jak również wzajemne wizyty członków partii. Podczas rozmów prezydenci potwierdzili budowę korytarza gospodarczego Chiny-Laos, którego głównym elementem będzie budowa połączenia kolejowego między państwami, w celu zwiększenia skali współpracy gospodarczej i handlowej, dążąc tym samym do promowania komplementarności gospodarczej. Podpisali jednocześnie szereg dokumentów poświęconych współpracy w takich obszarach jak energetyka, edukacja, technologia oraz umowę o utworzeniu cyfrowego jedwabnego szlaku. Zarówno Laos jak i Chiny zobowiązały się do aktywnej działalności w ramach ONZ i innych multilateralnych formatach jak Asia-Europe Meeting, East Asia Cooperation czy Lancang-Mekong Cooperation Mechanism, będącym planem rozbudowy współpracy w regionie Mekongu opracowanym przez Chiny i Tajlandię. Z uwagi na fakt, iż basen Morza Południowochińskiego jest niezwykle ważny pod względem gospodarczym i strate-

gicznym dla większości państw azjatyckich, dlatego obaj liderzy wezwali pozostałe zainteresowane strony do intensywnej pracy przy opracowaniu Kodeksu Postępowania, dzięki któremu dojdzie do unormowania sytuacji w regionie, co pozytywnie wpłynie na dalszy rozwój gospodarczy.

14 listopada: premier Li Keqiang reprezentował Chiny podczas 12 Szczytu Azji Wschodniej, który odbył się w Międzynarodowym Centrum Konferencyjnym w Manili. Spotkaniu przewodniczył prezydent Filipin, a zgromadziło ono najwyższych przedstawicieli rządowych z państw członkowskich ASEAN jak również oficjeli z takich państw jak Japonia, Korea Południowa, Indie, Stany Zjednoczone, Australia czy Nowa Zelandia. Premier Chin w swoim przemówieniu podkreślił fakt, że w dzisiejszym świecie pokój i rozwój są najważniejszym tematem tego rodzaju spotkań. Mimo to niestabilność i niepewność nadal jest wielkim wyzwaniem dla większości państw. Jest to związane z tym, iż proces ożywienia gospodarczego na świecie nadal nie jest wystarczająco stabilny, ze względu na ciągłe problemy regionalne i zagrożenia dla bezpieczeństwa ze strony rozprzestrzeniającego się ekstremizmu i terroryzmu. Między innymi dlatego proces integracji pomiędzy państwami Azji Wschodniej nie jest łatwy, ale powinien być stale promowany. W tym celu powinno zależeć wszystkim członkom na aktywnym udziale w takich inicjatywach jak „Jeden Pas, Jedna Droga”, czy „ASEAN Interoperability Master Plan 2025”, które mają na celu przyspieszenie procesu integracji przy jednoczesnej maksymalizacji ich efektu i zasięgu. Drugim niezwykle istotnym zadaniem jest promocja zrównoważonego rozwoju, dlatego wszyscy uczestnicy szczytu podpisali oświadczenie w sprawie współpracy w zakresie ograniczania ubóstwa (East Summit Leaders' Statement on Cooperation in Poverty Alleviation). Ponadto strona chińska zobowiązała się do organizacji konferencji poświęconych odpowiedzialnemu zarządzaniu zasobami naturalnymi, a także potwierdziła organizację kolejnych edycji spotkań, na których będą poruszane kwestie związane ze źródłami energii odnawialnej. Li Keqiang zapowiedział również chęć dalszej współpracy w innych sektorach, dotyczących ochrony zdrowia, edukacji, rozwoju bezpieczeństwa i zwalczania zagrożeń, z którymi muszą się zmierzyć państwa w regionie.

14 listopada: Li Keqiang uczestniczył w 20 szczycie ASEAN+3 na Filipinach razem z premierem Japonii, prezydentem Korei Południowej i pozostałymi liderami państw ASEAN. Była to dwudziesta rocznica tego formatu i pięćdziesiąta rocznica istnienia ASEAN. Gospodarzem szczytu także był prezydent Rodrigo Duterte, ponieważ obecnie trwa prezydentura Filipin w ASEAN. Spotkanie było poświęcone głównie rewitalizacji tego formatu, dlatego rozmowy skupiły się wokół przyszłych kierunków rozwoju, jak również wymiany poglądów dotyczących kwestii regionalnych i międzynarodowych, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień związanych z handlem, nowymi inwestycjami, zrównoważonym rozwojem oraz obawami społecznymi. W swoim przemówieniu prezydent Duterte powiedział, że przez ostatnie dwie dekady współpraca w formacie 10+3 stale się pogłębiała. Głównie z tego względu, iż wszyscy członkowie mają podobne poglądy dotyczące kierunku i sposobu rozwoju, a także są ściśle powiązani pod względem gospodarczym. Na posiedzeniu przyjęto wspólną deklarację o współpracy w formacie 10+3 z okazji dwudziestej rocznicy, jak również podpisano wspólne oświadczenie poświęcone współpracy w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego. Według doniesień, pod-

czas szczytu poruszono problem starzejącego się społeczeństwa w związku z czym wezwano wszystkie państwa do przestrzegania odpowiednich regulacji opracowanych przez ASEAN, jak również zaleceń zawartych w dokumencie opracowanym przez ONZ - The 2030 Agenda for Sustainable Development. Oprócz tego uczestnicy szczytu zaprezentowali konkretne sugestie związane z nowymi rozwiązaniami w systemie opieki zdrowotnej, wzmocnieniem pozycji ekonomicznej i budową zintegrowanego społeczeństwa.

15 listopada: premier Li Keqiang odbył spotkanie z prezydentem Rodrigo Duterte. Podczas trwającej od 12 listopada wizyty na Filipinach premier Chin odbył wiele spotkań z przywódcami państw Azji Wschodniej w ramach szczytów multilateralnych. Była to pierwsza oficjalna wizyta premiera ChRL na Filipinach od dekady, co można rozpatrywać jako polepszenie wzajemnych stosunków w wyniku październikowej wizyty Duterte w Chinach. Obaj politycy byli świadkami podpisania aż 14 umów o współpracy z zakresu infrastruktury finansowej, budowy mostów (dwa mosty w Manili), emisji obligacji, programów przeciwdziałania narkomanii (budowa dwóch centrów odwykowych w Mindanao), zmian klimatycznych, ochrony własności intelektualnej czy zdolności przemysłowych. Ponadto rząd Chin udzielił wsparcia Filipinom w wysokości 150 mln yuanów, które zostanie przeznaczone na odbudowę Marawi. Miasto zostało zniszczone w wyniku walk z jedną z komórek organizacji terrorystycznej ISIS. Miały tam miejsce największe i najdłuższe walki zbrojne na Filipinach od czasu II Wojny Światowej. W wyniku czego śmierć poniosło 1000 osób, wśród których większość stanowili terroryści, a ponad 350 tys. osób zostało przesiedlonych. Z kolei Rodrigo Duterte zapowiedział, że zrobi wszystko co w jego mocy aby Filipiny odegrały rolę koordynatora we wzmocnieniu relacji między Chinami i ASEAN.

17 listopada: wspólne opublikowanie przez przedstawicieli Chin, ASEAN i ONZ raportu na temat finansowania zrównoważonego rozwoju do 2030 roku. Ambasador Chin przy ASEAN Xu Bo, zastępca Sekretarza Generalnego ASEAN do spraw społeczno-kulturowych Vongthep Arthakaivalvatee oraz asystent Sekretarza Generalnego ONZ i dyrektor UNDP do spraw Azji i Pacyfiku wspólnie zainicjowali realizację nowego raportu po tytule „ASEAN-China-UNDP Report on Financing the SDGs in ASEAN: Strengthening Integrated National Financing Frameworks to Deliver the 2030 Agenda”. Sprawozdanie koncentruje się na usprawnieniu finansowania ukierunkowanego na rozwój w państwach ASEAN z uwzględnieniem wsparcia finansowego udzielonego przez Chiny. Ambasador Xu podkreślił, że kwestia zrównoważonego rozwoju odnosi się zarówno do gospodarki krajowej jak i sytuacji materialnej zwykłych mieszkańców. Z kolei Raport sporządzony po XIX Zjeździe Komunistycznej Partii Chin jasno stwierdzał, że zdecydowana realizacja strategii zrównoważonego rozwoju oraz aktywna promocja międzynarodowej współpracy wzdłuż trasy Nowego Jedwabnego Szlaku zapewnią ogromne możliwości rozwoju na rozległych obszarach, między innymi w państwach ASEAN. Chiny i ASEAN mają przed sobą wiele możliwości współpracy, dzięki którym realizacja zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego jest możliwa. Chiny mają nadzieję na wzmocnienie powiązań między inicjatywą „Jeden Pas, Jedna Droga” oraz „ASEAN Interoperability Master Plan 2025” na zasadach obopólnej korzyści, dzięki czemu dojdzie do wdrożenia postanowień z 20 szczytu Chiny-ASEAN, który odbył się 13 listopada w Manili.

19 listopada: Chiny przeprowadziły negocjacje odnośnie utworzenia korytarza gospodarczego i zaproponowały rozwiązanie sposobu zażegnania konfliktu z muzułmańską mniejszością Rohingya. Chiński minister spraw zagranicznych Wang Yi, który przybył do Birmy z wizytą spotkał się z szefową rządu i laureatką Pokojowej Nagrody Nobla Aung San Suu Kyi. Rozmowy były poświęcone wzmocnieniu bilateralnych relacji i współpracy gospodarczej między państwami. W tym celu zaplanowano budowę korytarza gospodarczego Chiny-Birma, który miałby rozpoczynać się w chińskiej prowincji Yunnan i przebiegać na południe aż do głównego miasta Mandalay w Birmie, a następnie prowadzić na wschód do Yangon i na zachód do specjalnej strefy ekonomicznej w Kyaukpyu, tworząc w ten sposób korytarz oparty na trzech filarach. Tego rodzaju projekt, będący częścią inicjatywy „Jeden Pas, Jedna Droga”, powinien poprawić zdolności komunikacyjne pomiędzy tymi dużymi miastami, a także przyczynić się do przyspieszenia zrównoważonego rozwoju Birmy. Oprócz kwestii gospodarczych poruszono także temat mniejszości muzułmańskiej Rohingya. Na wspólnej konferencji prasowej minister Wang Yi zasugerował, że kwestię ludności Rohingya można rozwiązać w sposób akceptowalny zarówno dla Birmy jak i Bangladeszu, na drodze konsultacji między dwoma sąsiadującymi państwami. Stwierdził, iż społeczność międzynarodowa i Rada Bezpieczeństwa ONZ powinny zachęcać do takich wysiłków, tworząc warunki i dobrą atmosferę do przeprowadzenia konsultacji. Przedstawił również rozwiązanie sugerowane przez Chiny oparte na trzech punktach. Po pierwsze powinno dojść do zawieszenia broni, aby zatrzymać proces wysiedleń i ucieczki ludności do Bangladeszu. Następnie społeczność międzynarodowa powinna wesprzeć mediacje między tymi państwami, bowiem osiągnęły one wstępne porozumienie na przykład w sprawie repatriacji uciekających uchodźców. Ostatnim punktem jest znalezienie długoterminowego rozwiązania problemu ubóstwa w stanie Arakan, ponieważ zdaniem strony chińskiej jest to główna przyczyna konfliktu. Ten trójstopniowy plan został poparty przez Birmę oraz Bangladesz i jest kolejnym przykładem na to, że Chiny coraz bardziej angażują się w sprawy międzynarodowe.

20 listopada: Chiny przekazały Kambodży sprzęt potrzebny w procesie rozbijania pól minowych. Podczas ceremonii wręczenia, która odbyła się w Phnom Penh, chiński ambasador Xiong Bo spotkał się z Serei Kosalem, będącym pierwszym wiceprzewodniczącym organizacji zajmującej się likwidacją pól minowych (Cambodian Mine Action Authority). W pakiecie pomocowym znalazło się między innymi: 18 zestawów wykrywaczy min, kombinezonów ochronnych i narzędzi, 1200 wózków inwalidzkich, 340 namiotów, 40 motocykli, 26 komputerów i tabletów. Ambasador Xiong wyraził ogromny podziw dla kambodżańskich saperów, którzy narażając swoje życie rozbijają pola minowe będące pozostałością po wojnie zakończonej w 1998 roku. Strona chińska ma również nadzieję, że tego rodzaju pomoc przyczyni się do ograniczenia ofiar śmiertelnych w wyniku eksplozji min i niewybuchów. Zgodnie ze statystykami w okresie od 1997 do 2017 roku śmierć w wyniku wybuchu poniosło 19 757 osób, natomiast rannych zostało aż 44 948. Serei Kosal był bardzo wdzięczny za pomoc udzieloną przez Chiny jednak stwierdził, iż aby oczyścić całe terytorium Kambodży z niebezpiecznych materiałów wybuchowych do roku 2025, organizacja będzie potrzebowała jeszcze 400 mln USD.

20 listopada: działania rządu Kambodży wobec głównej partii opozycyjnej zostały poparte przez Chiny. Chiński minister spraw zagranicznych podczas spotkania ministrów spraw zagranicznych ASEAN w Birmie rozmawiał ze swoim odpowiednikiem z Kambodży Prak Sokhonem i wyraził poparcie dla działań rządu Kambodży wobec opozycji. 16 listopada Sąd Najwyższy Kambodży rozwiązał Partię Narodowego Ocalenia Kambodży, gwarantując tym samym kolejne wygrane wybory premierowi Hun Senowi w przyszłym roku. Chiny zabrały głos w tej sprawie po tym jak rząd USA potępił na forum międzynarodowym działania władz Kambodży, a także zapowiedział wstrzymanie wsparcia finansowego przyszłorocznych wyborów, ponieważ jego zdaniem będą one sprzeczne z powszechnie obowiązującymi normami prawnymi oraz nie będą wolne ani sprawiedliwe. Krytyczną opinię na ten temat wygłosili również przedstawiciele Unii Europejskiej, którzy poparli amerykańską reakcję. Z kolei przedstawiciel chiński Wang Yi nie tylko poparł decyzję Sądu Najwyższego, ale również stwierdził, że tego rodzaju postępowanie przyczyni się do utrzymania politycznej stabilności i co za tym idzie doprowadzi do szybszego rozwoju ekonomicznego Kambodży, w której władzę będzie sprawowała Kambodżańska Partia Ludowa.

21 listopada: przedstawiciele Brunei i Chin podpisali memorandum w sprawie wzajemnego zrozumienia. Departament Rolnictwa i Żywności oraz Ministerstwo Zasobów i Turystyki podpisało memorandum o współpracy z zakresu rolnictwa z chińską firmą Yuan Longping High-Tech Agriculture. Według doniesień lokalnych mediów porozumienie ma na celu wzmocnienie zaawansowanej współpracy w takich obszarach jak rolnictwo i bezpieczeństwo żywnościowe, przynosząc tym samym korzyści każdej ze stron. Protokół ustaleń obejmuje współpracę w zakresie promocji i demonstracji nowych rozwiązań w naukach rolniczych, a także zastosowanie nowoczesnych technologii w takich dziedzinach jak hodowla, produkcja nasion czy sposoby uprawy. Zgodnie z oświadczeniem wydanym przez przedstawicieli Brunei, tego rodzaju wspólne działania powinny przyczynić się do zwiększenia efektywności rolnictwa i co za tym idzie wzrostu PKB.

21 listopada: odbyło się Forum Biznesu Kambodża-Chiny, w którym wzięli udział przedstawiciele firm z prowincji Fujian. Jego celem była promocja handlu, nowych inwestycji i turystyki pomiędzy dwoma państwami. Odbyło się w Phnom Penh i zgromadziło ponad 30 firm z prowincji Fujian i niemal 100 biznesmenów z Kambodży. W wydarzeniu wzięli udział między innymi doradca handlowy z chińskiej ambasady w Kambodży Li Bing, który powiedział, że Fujian od dawna jest jednym z głównych centrów dystrybucji w handlu morskim w Chinach, a także jedną z najszybciej rozwijających się prowincji. Dlatego współpraca gospodarcza i handlowa z Kambodżą jest wysoce komplementarna i ma szerokie perspektywy. Głos zabrał również Huang Dezhi, będący zastępcą dyrektora Departamentu Handlu w prowincji Fujian. Stwierdził, iż Fujian i Kambodża prowadzą owocną współpracę, czego dowodem są statystyki, z których wynika, że łączna wartość handlu między stronami wyniosła w 2016 roku 250 mln USD, a w bieżący roku w okresie od stycznia do września osiągnięto już sumę 180 mln USD. Według Huang Dezhi, prowincja Fujian zrealizowała do tej pory 18 inwestycji, a ich łączna wartość wynosi niemal 320 mln USD. Były one związane głównie z takimi sektorami jak rolnictwo, hodowla zwierząt i akwakultura, produkcja odzieży czy hotelarstwo. Strona chińska wierzy, że

tego rodzaju wsparcie gospodarki Kambodży przyczyni się do jej szybszego rozwoju i przynie-
sie obopólne korzyści.

24 listopada: doszło do spotkania prezydenta Chin z przedstawicielem armii birmańskiej w Pekinie. Xi Jinping przyjął Min Aung Hlainga w Wielkiej Hali Ludowej na Placu Tiananmen. Prezydent upewnił generała w przekonaniu, że Chiny udzielą Birmie dyplomatycznego wsparcia na forum międzynarodowym w obliczu dużej krytyki ze strony państw zachodnich. Chiny pomogły w zablokowaniu rezolucji zgłoszonej przez Stany Zjednoczone w Radzie Bezpieczeństwa ONZ, krytykującej działania wojska Birmy, określając je mianem czystki etnicznej. Obie strony zapewniły się o kontynuacji wzajemnej współpracy militarnej nie tylko w kwestii kryzysu dotyczącego Rohingya, ale również innych działań. Zgodnie z informacjami podanymi przez agencję Xinhua, Xi powiedział, że będzie się bacznie przyglądał procesom mającym na celu unormowanie sytuacji pomiędzy Birmą i Bangladeszem, gdyż Chinom zależy na bezpieczeństwie i stabilności na terenach granicznych.

27 listopada: wicepremier Chin Liu Yandong spotkała się z wiceprezydentem Indonezji w Dżakarcie. Liu Yandong powiedziała, że relacje między państwami w ostatnich latach gwałtownie się rozwinęły. Prezydent Xi Jinping spotkał się wielokrotnie z prezydentem Joko Widodo, co zaowocowało serią ważnych porozumień. Podczas XIX Zjazdu Komunistycznej Partii Chin opracowano kolejną strategię współpracy międzynarodowej z państwami regionu, w której Indonezja odgrywa dużą rolę, dlatego w najbliższym czasie dojdzie do zawarcia kolejnych porozumień i umów dotyczących współpracy politycznej i gospodarczej, zwłaszcza w ramach inicjatywy „Jeden Pas, Jedna Droga”. Ponadto Chiny chcą dążyć do pogłębienia kooperacji w takich dziedzinach jak edukacja, nauka i technologia, kultura, sport i turystyka. Z racji tego, że Liu Yandong dużą część swojej kariery politycznej poświęciła młodzieży, pełniąc między innymi funkcję przewodniczącej All-China Youth Federation, dlatego szczególnie nacisk położyła na współpracę między uniwersytetami i programy wymiany studenckiej między państwami.

II. Działania w ramach ASEAN

1 listopada: w Marawi został aresztowany obywatel Indonezji, związany z tzw. Państwem Islamskim. Po pięciu miesiącach walki o wyzwolenie południowego obszaru państwa z rąk terrorystów udało się schwytać kolejnego członka ISIS. Według relacji filipińskiej policji okazał się nim 22-letni mężczyzna, który pochodzi z miasta Medan. Został on aresztowany podczas próby ucieczki, natomiast przyjechał do Marawi rok wcześniej na specjalne zaproszenie szefa oddziału ISIS na Filipinach, Isnilona Hapilona, zabitego podczas operacji przeprowadzonej przez filipińskie służby. Indonezyjczyk przyznał, że jego grupa była zaangażowana w ataki samobójcze w 2016 roku, w których zginęło 8 osób w Dżakarcie. Przy aresztowanym zostały znalezione broń palna, granat oraz pieniądze w różnych walutach (rial saudyjski, peso filipińskie, rupia indonezyjska). Zdaniem policji, w Marawi znajduje się jeszcze około 20 żołnierzy wiernych ISIS, ale są otoczeni i to tylko kwestia czasu kiedy zostaną złapani.

3 listopada: odbyło się spotkanie ministrów i szefów urzędów służby cywilnej podczas drugiego szczytu dla urzędników służby cywilnej państw należących do ASEAN. Spotkanie odbyło się w stolicy Filipin, a jego głównym celem była kontynuacja implementacji deklaracji dotyczącej roli służb cywilnych (ASEAN Declaration on the Role of Civil Service as a Catalyst for Achieving the ASEAN Vision 2025), która została podpisana przez liderów państw podczas trzydziestego szczytu ASEAN, który odbył się w kwietniu 2017 roku w Manili. Na szczycie potwierdzono dążenia mające na celu odkrycie i określenie możliwych obszarów, w których współpraca ASEAN z zakresu funkcjonowania służby cywilnej zarówno na szczeblu lokalnym jak i krajowym mogłaby przyczynić się do rozwoju innych sektorów rządowych. Zwłaszcza jeżeli chodzi o promocję kompetencji służby cywilnej czy zwiększenia świadomości członków ASEAN z zakresu sektora publicznego i standardów w nim obowiązujących. W ramach szczytu omówione zostały również kwestie dotyczące rozszerzenia współpracy służb cywilnych państw ASEAN z ich odpowiednikami z państw „plus trzy” (Chiny, Japonia, Korea Południowa), sformalizowanymi w 2010 roku. Nawiązując współpracę z innymi sektorami rządowymi w takich dziedzinach jak zatrudnienie, równouprawnienie płci, edukacja, ochrona zdrowia i środowiska czy zarządzanie katastrofami naturalnymi, uczestnicy spotkania doszli do wniosku, że to wszystko przyczyni się do zwiększenia wydajności, dynamiki i elastyczności całego procesu. Dzięki czemu osiągnięcie założeń zawartych we wspólnotowej wizji ASEAN 2025 będzie łatwiejsze do realizacji.

4 listopada: podjęto decyzję o utworzeniu regionalnego huba logistycznego w Malezji przez chińską firmę. Na uroczystości w Kuala Lumpur, w której wziął udział malezyjski premier Dato' Sri Najib Tun Razak oraz prezes firmy Alibaba Jack Ma ogłoszono otwarcie pierwszego huba tej firmy poza granicami Chin. Ma to nastąpić przed końcem 2019 roku. Jest to efekt partnerstwa podpisanego w marcu tego roku pomiędzy firmą Jacka Ma oraz Malaysian Digital Economy Corporation. Hub o oficjalnej nazwie Electronic World Trade Platform (eWTP) będzie wchodził w skład strefy wolnego handlu (Digital Free Trade Zone) utworzonej przez stronę malezyjską. Władze w Malezji właśnie przekształciły magazyn zlokalizowany niedaleko międzynarodowego lotniska w Kuala Lumpur w nowoczesną sortownię paczek, która jest obsługiwana przez firmę kurierską POS Malaysia. Natomiast jej głównym klientem jest sklep internetowy Lazada, którego Alibaba posiada 83% akcji, a zakupiła je za kwotę 2 mld USD. Oprócz tego, eWTP zapewni potrzebną infrastrukturę dla małych i średnich przedsiębiorstw, umożliwiającą handel usługami, a także prowadzenie biznesu z zakresu e-commerce, logistyki, przechowywania danych w chmurze, płatności mobilnych czy specjalistycznych szkoleń dla pracowników. W ostatnich miesiącach współpraca między Chinami i Malezją bardzo się rozwinęła, czego dowodem jest realizacja tego projektu, jak również 14 innych porozumień, które zostały podpisane w listopadzie przez premiera Malezji na łączną kwotę 34,4 mld USD, w skład których weszło między innymi kupno okrętów jak i budowa nowej sieci kolei miejskiej.

3-6 listopada: wicepremier i minister bezpieczeństwa narodowego Singapuru udali się do Brunei na trzydniową wizytę. Jest to efekt zapoczątkowanego w 2013 roku programu „Young Leader Exchange Program”, mającego na celu wzmocnienie relacji między dwoma państwami

poprzez częste wizyty młodych przedstawicieli rządowych. Wicepremier Teo Chee Hean razem z księciem Brunei Haji Al-Muhtadee Billah byli świadkami otwarcia wystawy poświęconej relacjom między ich państwami, która pozostanie otwarta do kwietnia przyszłego roku. Następnie delegacja Singapuru uczestniczyła w audyencji u sułtana Hassanala Bolkiaha, któremu złożyła gratulacje z okazji złotego jubileuszu. Odbłyły się także rozmowy z ministrami spraw zagranicznych i edukacji z rządu Brunei, podczas których doszło do wymiany poglądów dotyczących sytuacji w regionie, oraz kierunków dalszej współpracy.

8 listopada: malezyjski rząd wezwał firmę petrochemiczną do wycofania się z działalności w Birmie. W środę członkowie parlamentu w Malezji zwrócili się z prośbą do firmy Petroliam Nasional Bhd, aby wstrzymała swoją działalność i jakiekolwiek inwestycje w Birmie na znak protestu wobec tego w jaki sposób jest traktowana mniejszość muzułmańska Rohingya. Petronas jest jedyną malezyjską firmą znajdującą się na liście największych firm według magazynu Fortune. Ponadto, zapewnia ogromną ilość miejsc pracy w Malezji, która jest państwem gdzie islam odgrywa dominującą rolę. Firma jest właścicielem kilku złóż gazu ziemnego w Birmie, jak również rurociągu dostarczającego gaz do Tajlandii. Biorąc pod uwagę fakt, że setki tysięcy muzułmanów Rohingya musiała uciec do sąsiedniego Bangladeszu, aby uniknąć prześladowań, nie powinna dziwić reakcja rządu Malezji. Ponad 40 parlamentarzystów podpisało petycję, w której zwracają się do zarządu firmy Petronas, żeby od przyszłego roku wstrzymał swoje operacje w Birmie, chyba że władze tego państwa zaczną traktować ludność Rohingya jako pełnoprawnych obywateli Birmy i zaprzestanie wszelkich działań mających znamiona prześladowania lub dyskryminacji. Malezja jest jednym z największych krytyków sytuacji, która ma miejsce w Birmie, ponieważ już we wrześniu wezwano ambasadora Birmy aby przedstawił raport w tej sprawie.

9 listopada: odbyło się w Dżakarcie forum biznesowe pomiędzy Indonezją i Koreą Południową. Wzięło w nim udział ponad 200 koreańskich biznesmenów oraz prezydent Moon Jae-in, który przedstawił nową politykę (New Southern Policy) jego państwa, ukierunkowaną na pogłębienie relacji z Azją Południowo-Wschodnią, głównie poprzez lepszą współpracę z ASEAN. Będzie ona w pełni oparta na polityce New Northern Policy, skierowanej w stronę Chin, Japonii, Rosji i Mongolii, ogłoszonej podczas wrześniowego forum ekonomicznego w Rosji. Zgodnie z oświadczeniem Airlangga Hartarto, pełniącego funkcję ministra przemysłu Indonezji, obie strony podpisały memorandum o porozumieniu w sprawie rozbudowy lekkiej linii transportu kolejowego o wartości 1,9 mld USD. Wiele południowo koreańskich firm już nawiązało współpracę lub uzgadnia ostatnie szczegóły. Jako przykład można podać największego producenta stali na świecie firmę POSCO oraz Krakatau Steel, które wspólnie utworzyły spółkę joint venture Krakatau Posco i właśnie planują nową inwestycję o wartości 450 mln USD. Oprócz tego Hyundai Motor będzie otwierało nową fabrykę, a Samsung Electronics montuje swoje telefony w Indonezji. Obie strony prowadzą również prace nad budową zaawansowanego samolotu bojowego o nazwie KF-X, za którego projekt i wykonanie odpowiedzialne są Korea Aerospace Industries oraz Indonesian Aerospace.

10 listopada: Filipiny i Japonia podpiszą umowę o budowie czterech radarów dla straży przybrzeżnej. Zgodnie z doniesieniami japońskich mediów Shinzo Abe i Rodrigo Duterte podpiszą podczas najbliższego szczytu w Manili umowę, w której zawarte będą szczegóły odnośnie budowy czterech radarów i szkolenia dla straży przybrzeżnej na wyspach na Morzu Sulu, oddzielającego Filipiny i Malezję. Będzie to wkład rządu Japonii w walkę z piractwem, a także utrudnienie działalności organizacjom terrorystycznym oraz handlarzom narkotyków. Według oficjalnych danych w pierwszej połowie 2017 roku, na tym obszarze doszło już do 30 przypadków piractwa, przy czym w sześciu z nich doszło do użycia broni palnej, a w trzech do uprowadzenia członków załogi statku. Japonia sfinansuje ten projekt z funduszu zamorskiej pomocy rozwojowej (Overseas Development Aid). Według doniesień medialnych tego rodzaju zabieg japońskiego rządu ma na celu zwiększenie zaangażowania Japonii w tym regionie, a także ograniczenie i tak już dużych wpływów Chin w Filipinach.

12 listopada: w Manili odbyło się spotkanie przedstawicieli trzech państw poświęcone przeciwdziałaniu ekstremizmowi. Ministrowie spraw zagranicznych Malezji, Filipin i Indonezji wykorzystując 31 szczyt ASEAN odbyli nieoficjalne spotkanie, na którym poruszone zostały kwestie związane z terroryzmem, zwłaszcza w obliczu wydarzeń mających miejsce w Marawi, gdzie były prowadzone walki z regionalną komórką ISIS. Panowie Datuk Seri Anifah Aman, Alan Peter Cayetano i Retno Marsudi zgodzili się iż podczas spotkania muszą przyjąć wspólny plan działania uwzględniający przeciwdziałanie terroryzmowi, zaplanowanego na styczeń 2018 roku w Indonezji. Jednym z głównych aspektu planu ma być poprawa sytuacji ekonomicznej obywateli, ponieważ zdaniem ministrów to właśnie ubóstwo jest głównym czynnikiem mającym wpływ na rozprzestrzenianie się ekstremistycznych poglądów. Nie bez znaczenia ma również walka z handlem narkotykami, przestępczością i nierównościami społecznymi, które także sprzyjają działalności organizacji terrorystycznych. Zgodnie z ustaleniami, rządy tych trzech państw mają opracować różnego rodzaju metody zwalczania terroryzmu, na przykład poprzez większą kontrolę transakcji finansowych, wymianę informacji wywiadowczych pomiędzy służbami bezpieczeństwa czy blokowanie ekstremistycznych treści w Internecie.

12 listopada: konsultacje członków rządu z Indii, Australii, Japonii i Stanów Zjednoczonych w Manili. Ministrowie spraw zagranicznych oraz urzędnik z Departamentu Stanu uczestniczyli w spotkaniu, na którym poruszono kwestie związane ze wspólnymi interesami w regionie Indii i Pacyfiku. Rozmowy dotyczyły głównie współpracy opartej na wspólnej wizji i wartościach, promocji pokoju, a także stabilnego i zrównoważonego rozwoju gospodarczego. Przedstawiciele zgodzili się, że region ten jest niezwykle istotny dla reprezentowanych przez nich państw w długoterminowych planach, dlatego ważne jest aby działania realizowane w tym regionie były transparentne dla wszystkich podmiotów. Oprócz tego wymieniono się poglądami dotyczącymi przeciwdziałaniu terroryzmowi i zwalczaniu przestępczości zorganizowanej, jak również podniesieniu ogólnych standardów bezpieczeństwa w regionie.

14 listopada: dyplomata z Brunei został wyznaczony na jedno z najważniejszych stanowisk w ASEAN. Premier Singapuru Lee Hsien Loong potwierdził we wtorek, że minister spraw zagranicznych i handlu Brunei Lim Jock Hoi obejmie funkcje następnego sekretarza generalnego

ASEAN. Swoją nową funkcję zacznie pełnić od stycznia przyszłego roku i zastąpi tym samym przedstawiciela Wietnamu, Le Luong Minha, który zakończy tym samym swoją pięcioletnią kadencję. Lee Hsien Loong, reprezentujący państwo, które w przyszłym roku przejmie prezydencję w ASEAN, podczas 31 szczytu ASEAN w Manili podziękował za pracę ustępującemu sekretarzowi oraz wyraził chęć rozpoczęcia pracy z jego następcą. Lim Jock Hoi rozpoczął swoją pracę w rządzie Brunei w 1977 roku, a dwanaście lat później zaczął pełnić kluczową rolę w ministerstwie spraw zagranicznych. Dlatego ma duże doświadczenie w kontaktach z takimi organizacjami jak ONZ czy Światowa Organizacja Handlu. Zgodnie z doniesieniami lokalnych mediów, praktyka którą Lim zdobył przez te wszystkie lata, głównie w wielostronnych rozmowach i kontaktach handlowych pomogą przyspieszyć negocjacje w sprawie Regionalnego Kompleksowego Partnerstwa Gospodarczego (Regional Comprehensive Economic Partnership).

14 listopada: Filipiny i Rosja zamierzają rozwinąć swoją współpracę handlową i militarną. Prezydent Rodrigo Duterte spotkał się z premierem Rosji i podziękował za militarne wsparcie poprzez dostawę broni oraz ciężarówek, co ułatwiło odbicie Marawi z rąk terrorystów. Duterte wyraził również chęć zorganizowania targów w Moskwie, podczas których filipińscy przedsiębiorcy mogliby zaprezentować swoje produkty Rosjanom. Premier Medvedev w swoim stanowisku poparł rozwój współpracy handlowej między państwami, dzięki której możliwe będzie nawiązanie bliższych relacji gospodarczych, ale również politycznych i kulturowych. Zapowiedział też kontynuację wsparcia militarnego, jako rosyjski wkład w zwalczanie ekstremizmu i ograniczanie wpływów organizacji terrorystycznych.

15 listopada: były przywódca kambodżańskiej opozycji zapowiada powrót do krajowej polityki. Sam Rainsy uciekł z Kambodży w listopadzie 2015 roku przed karą więzienia za domniemane zniesławienie i podżeganie, za które grozi 8 lat pozbawienia wolności. Większość czasu spędził we Francji jednak właśnie ogłosił na swoim profilu Facebook, że zamierza powrócić do aktywnej działalności politycznej. Poinformował również, iż jego wcześniejsza rezygnacja była głównie związana z chęcią ochrony Partii Ratunku Narodowego Kambodży przed jej likwidacją przez rząd. Jednak w obliczu nowych informacji i działań premiera Hun Sena, mających na celu likwidację partii przez Sąd Najwyższy w Kambodży, zamierza wznowić swoją działalność aby stawić opór Kambodżańskiej Partii Ludowej.

15 listopada: amerykański Sekretarz Stanu przybył do Birmy w sprawie kryzysu związanego z Rohingyami. Rex Tillerson spotkał się z szefową rządu Aung San Suu Kyi, aby przedyskutować prześladowanie mniejszości muzułmańskiej, która masowo ucieka z zachodniego stanu Rakhine do Bangladeszu. Sekretarz Stanu odbył również rozmowę z wpływowym przedstawicielem wojska odpowiedzialnym za operacje przeprowadzone w Rakhine. Wizyta była odpowiedzią Stanów Zjednoczonych na przemoc i dyskryminację, która dotknęła mniejszość zamieszkującą Birnę. Dlatego podczas wizyty skupiono się na rozwiązaniach umożliwiających zakończenie kryzysu pomiędzy zainteresowanymi stronami, jak również warunkach powrotu ponad 600 tys. uchodźców na obszar Rakhine.

16 listopada: Sąd Najwyższy w Kambodży wydał wyrok w sprawie rozwiązania największej opozycyjnej partii. Po tym jak działacze Partii Ratunku Narodowego Kambodży byli prześladowani, a wielu z nich w tym jej lidera Kema Sokhę aresztowano, cała partia została rozwiązana. W ten sposób premier Hun Sen, który sprawuje rządu nieprzerwanie od 1985 roku, zapewnił sobie i co za tym idzie Kambodżańskiej Partii Ludowej kolejną wygraną w przyszłorocznych wyborach. Oprócz tego sąd wydał pięcioletni zakaz jakiegokolwiek działalności politycznej dla wszystkich 118 członków opozycji. Działania kambodżańskiego wymiaru sprawiedliwości zostały od razu potępione przez USA i UE, twierdząc tym samym, że tak właśnie umiera demokracja, a wybory które są zaplanowane na przyszły rok nie będą zgodne z prawem.

18 listopada: dwóch dziennikarzy zostało oskarżonych o szpiegostwo w Kambodży. Dziennikarzom pracującym dla stacji radiowej Radio Free Asia z siedzibą w Waszyngtonie i finansowaną z amerykańskich środków, zostały postawione zarzuty szpiegostwa, za które grozi 15 lat kary pozbawienia wolności, ponieważ przekazywali raporty z wiadomościami z kraju do centrali swojej stacji. Uon Chhin i Yeang Sothearin w momencie gdy zostali aresztowani właśnie byli w trakcie przygotowania nowego materiału z wiadomościami. Siedziba stacji w Phnom Penh została zamknięta przez władze Kambodży we wrześniu tego roku, mimo to dziennikarze kontynuowali swoją pracę. Według agencji prasowej Reuters, która przeprowadziła rozmowę rzeczniczką prasową Sądu Miejskiego w stolicy Kambodży, dziennikarze przekazywali wrażliwe informacje dotyczące systemu obrony Kambodży obcemu państwu. Jest to kolejny dowód świadczący o bezpardonowej walce premiera Kambodży z jakimikolwiek głosami sprzeciwu, mającej na celu jeszcze większe umocnienie swojej pozycji w państwie.

23 listopada: doszło do podpisania porozumienia między Birmą i Bangladeszem w sprawie uchodźców. Minister spraw zagranicznych Bangladeszu, Abul Hassan Mahmud Ali, spotkał się w Naypyidaw z Kyaw Tint Swe, będącym ministrem w państwowej Radzie Ministrów i wspólnie podpisali umowę, która jest oparta na podobnym porozumieniu podpisanym w 1992 roku. Podobnie do poprzedniej, zawiera ona ogólne wytyczne dotyczące lokacji ludności Rohingya. Obie strony wyraziły zadowolenie związane z dojściem do porozumienia, zwłaszcza iż cała sytuacja budzi duże zainteresowanie na forum międzynarodowym. Na mocy postanowienia zostanie utworzona wspólna grupa operacyjna, która zajmie się planowaniem i logistyką, aby w ciągu dwóch miesięcy rozpocząć powrót ponad 620 tys. osób reprezentujących mniejszość muzułmańską Rohingya na terytorium Birmy, którzy uciekli w wyniku prześladować rozpoczętych w sierpniu tego roku.

25 listopada: zatwierdzono przez króla Maha Vajiralongkorna piątą zmianę gabinetu premiera Tajlandii. Jest to już kolejna zmiana gabinetu od 2014 roku kiedy Prayuth Chan-ocha objął swój urząd w wyniku zamachu stanu. Do zmian na stanowiska doszło w resortach handlu, rolnictwo, energetyki, pracy i turystyki, a także zmniejszono liczbę wojskowych w gabinecie rady ministrów z 12 do 9 osób. Do ostatnich zmian personalnych doszło w grudniu zeszłego roku, natomiast demokratyczne wybory parlamentarne zaplanowane są na listopad 2018 roku.

27 listopada: Papież Franciszek przybył ze swoją pierwszą wizytą do Birmy, tym samym rozpoczynając swoją 21 podróż zagraniczną. Spotkał się w Rangun z generałem Min Aung Hlaing, odpowiedzialnym za operację przeprowadzoną w stanie Rakhine, co doprowadziło do ucieczki setek tysięcy muzułmanów Rohingya do Bangladeszu. Papież pełnił rolę mediatora w tej sytuacji dlatego dzień później spotkał się z szefową rządu Daw Aung San Suu Kyi, która była krytykowana przez społeczność międzynarodową za to, że nie zabrała zdecydowanego głosu w sprawie prześladowań mniejszości muzułmańskiej, tym bardziej, iż jest laureatką Pokojowej Nagrody Nobla. Społeczność katolicka uprzedziła Franciszka, że atmosfera w państwie jest bardzo napięta i żeby nie używał pojęcia Rohingya w swoich przemówieniach, ponieważ może to doprowadzić do oburzenia buddyjskiej większości w państwie. Bowiem nie uważają ich za niezależny naród tylko za nielegalnych imigrantów z Bangladeszu. Papież odwiedzi również Bangladesz, aby osobiście sprawdzić jakie warunki tam panują oraz poznać opinię drugiej strony w tym konflikcie. Na szczęście oba państwa doszły już do pierwszego porozumienia w tej kwestii, które ma na celu unormowanie całej sytuacji. Działania te zostały docenione między innymi przez niemieckiego ministra spraw zagranicznych Sigmara Gabriela, a także wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, Federicę Mogherini, którzy zaoferowali pomoc i wsparcie przy budowie trwałego rozwiązania problemu związanego z powrotem muzułmanów do Birmy.

KOMENTARZ

1. W ostatnim miesiącu obserwuje się coraz większą współpracę między państwami na obszarze Morza Południowochińskiego. Na przełomie października i listopada Chiny wspólnie z ASEAN przeprowadziły wspólną operację, której celem był rozwój współpracy między państwami w sytuacjach kryzysowych związanych z katastrofami w ruchu morskim. Oprócz tego straż przybrzeżna z Chin i Filipin odbyły spotkanie, podczas którego uzgodniono ramy kooperacji między tymi służbami w celu zwiększenia bezpieczeństwa i przeciwdziałania różnego rodzaju zagrożeniom zarówno ze strony zorganizowanych grup przestępczych jak i Organizacji terrorystycznych. Tego rodzaju działania świadczą o tym, jak dużą rolę odgrywa zapewnienie bezpieczeństwa na morzu w stosunkach między państwami regionu. Jest to również dowód na to, że poszczególni aktorzy dążą do zwiększenia wzajemnego zaufania poprzez transparentność operacji przeprowadzanych na wodach Morza Południowochińskiego. Dzięki czemu będą w stanie zapobiec zaistnieniu kolejnych sytuacji konfliktowych, które mogą negatywnie wpływać na wzajemne stosunki dyplomatyczne jak i gospodarcze. Nadal jednak dochodzi do pewnych incydentów związanych z przynależnością spornych terenów, czego przykładem jest upomnienie Filipin przez Pekin w sprawie budowy schronień dla rybaków na mieliźnie w obrębie wyspy Thitu, należącej do archipelagu wysp Spratly. Mediacje między stronami zapobiegły dalszej eskalacji problemu, ale tego rodzaju sytuacja jest dowodem na to, iż państwa muszą wspólnie wypracować Kodeks Postępowania i ostatecznie unormować kwestie prawne związane z przynależnością terenów spornych.

2. Listopad był okresem bardzo bogatym w liczne spotkania na najwyższym szczeblu. Prezydent Stanów Zjednoczonych odbył 12-dniową podróż do Azji Wschodniej spotykając się z przywódcami państw na spotkaniach dwustronnych jak i w różnych formatach wielostronnych na przykład 25 Szczyt APEC w Wietnamie. Tego rodzaju wizyta jest bardzo istotna pod względem wizerunkowym, zwłaszcza w obliczu decyzji o wycofaniu się USA z Partnerstwa Transpacyficznego (TPP). Doszło również do licznych spotkań prezydenta Chin, Xi Jinpinga, po niedawnym XIX Zjeździe Komunistycznej Partii Chin, na którym jeszcze bardziej umocnił swoją pozycję i zostały opracowane plany rozwoju państwa na kolejne lata. Oprócz Szczytu APEC, uczestniczył też w 20 Szczycie Chiny-ASEAN, 12 East Asia Meeting, a także 20 Szczycie ASEAN+3, które odbyły się na Filipinach. Głównym tematem rozmów był oczywiście rozwój gospodarczy między członkami tych formatów. Jednak prowadzono również rozmowy dotyczące ochrony środowiska, nowych umów o wolnym handlu, czy rozwoju innowacyjności. Szczególną uwagę poświęcono też problemowi ubóstwa i sposobom jego ograniczenia, ponieważ zdaniem wszystkich stron jest to jeden z powodów rozwijania się ekstremizmu i zwiększania wpływów organizacji terrorystycznych w regionie. Było to widoczne na Filipinach, gdzie odbyły się największe walki w tym państwie od czasu II Wojny Światowej. Na spotkania podpisano liczne memoranda o porozumieniu, a także zainicjowano utworzenie Kodeksu Postępowania, mającego na celu unormowanie kwestii spornych dotyczących Morza Południowochińskiego. Jest to kolejny krok na drodze prowadzącej do większej stabilizacji w regionie, co będzie miało pozytywny wpływ na rozwój gospodarczy.

3. Premier Kambodży wciąż kontynuuje swoją politykę mającą na celu całkowite wyeliminowanie opozycji oraz wszelkich głosów sprzeciwu wobec swoich rządów, przed nadchodzącymi wyborami w przyszłym roku. Po tym jak aresztowano lidera Partii Narodowego Ocalenia Kambodży pod zarzutem zdrady państwa, Sąd Najwyższy wydał wyrok, w którym nie tylko rozwiązał największą partię opozycyjną, ale również zakazał jej członkom jakiegokolwiek działalności politycznej w państwie na okres 5 lat. W międzyczasie był lider partii, Sam Rainsy, opublikował oświadczenie, zapowiadające jego powrót do polityki. Tego rodzaju deklaracja nie będzie miała jednak większego znaczenia, ponieważ uciekł on z Kambodży w 2014 roku, ponieważ groziło mu aresztowanie. Oficjalne zarzuty były związane z zniesławieniem i podżeganiem, ale było oczywiste, że oskarżenia były konsekwencją jego poglądów politycznych i roli jaką odgrywał w opozycji. Jego powrót do Kambodży zapewne zakończyłby się aresztowaniem, dlatego kolejna wygrana premiera Hun Sena i Kambodżańskiej Partii Ludowej jest już pewna. Zresztą nie tylko politycy muszą się czuć zagrożeni, gdyż dwójka dziennikarzy ze stacji radiowej Radio Free Asia, finansowanej z amerykańskich środków, też zostali aresztowani. Sama likwidacja siedziby stacji w stolicy państwa nie była wystarczająca. Jej pracownicy kontynuowali swoją pracę, co w konsekwencji doprowadziło do aresztowania i postawienia zarzutów przekazywania informacji dotyczących systemu obrony Kambodży obcemu mocarstwu, za co grozi kara 15 lat pozbawienia wolności. Nie ma więc mowy o demokratycznych wyborach, zwłaszcza z poparciem ze strony Pekinu.

4. Napięta sytuacja pomiędzy Birmą i Bangladeszem dotycząca prześladowań i w konsekwencji setek tysięcy imigrantów mniejszości muzułmańskiej Rohingya od kilku miesięcy jest tema-

tem stale obecnym w dyskursie międzynarodowym. Interweniowały w tej sprawie takie mocarstwa jak Stany Zjednoczone czy Chiny, które nalegały na jak najszybsze rozwiązanie tej sytuacji, najlepiej na drodze mediacji. Dzięki spotkaniu przedstawicieli obu zainteresowanych stron udało się wypracować porozumienie, na mocy którego w ciągu dwóch następnych miesięcy imigranci mają powrócić do Birmy, a cała sytuacja ma zostać unormowana. Warto przypomnieć, że doszło do niej w wyniku kilku zamachów. Niestety w wyniku działań organizacji terrorystycznych na całym świecie, w tym również w Azji, obawy przed ekstremizmem religijnym są bardzo duże. Dlatego podczas szczytów, które właśnie miały miejsce jednym z głównych tematów był terroryzm i sposoby jego zapobiegania. W przypadku Birmy środki użyte do przeciwdziałania były niewspółmierne do zagrożenia, co można w pewien sposób usprawiedliwić biorąc pod uwagę wydarzenia, mające miejsce w Marawi na Filipinach. Niestety jeden z głównych celów organizacji terrorystycznych, a mianowicie wywołanie strachu, można uznać za osiągnięty. Mimo to, należy bacznie obserwować działania podejmowane przez państwa w różnych formatach, bowiem to ich zadaniem jest opracowanie strategii, zapewniającej bezpieczeństwo i stabilność, nie łamiąc przy tym praw człowieka i obywatela.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

